DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

24. maj 2011 *

I sag C-50/08,

angående et traktatbrudssøgsmål i henhold til artikel 226 EF, anlagt den 12. februar 2008,

**Europa-Kommissionen** ved J.-P. Keppenne og H. Støvlbæk, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

støttet af:

**Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland** ved E. Jenkinson og S. Ossowski, som befuldmægtigede,

intervenient,

* Processprog: fransk.

mod

**Den Franske Republik** ved E. Belliard, G. de Bergues og B. Messmer, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

støttet af:

**Republikken Bulgarien** ved T. Ivanov og E. Petranova, som befuldmægtigede

**Den Tjekkiske Republik** ved M. Smolek, som befuldmægtiget

**Republikken Letland** ved L. Ostrovska, K. Drēviņa og J. Barbale, som befuldmægtigede

**Republikken Litauen** ved D. Kriaučiūnas og E. Matulionytė, som befuldmægtigede

**Republikken Ungarn** ved R. Somssich, K. Veres og M. Fehér, som befuldmægtigede

**Rumænien** ved C. Osman, A. Gheorghiu, A. Stoia og A. Popescu, som befuldmægtigede

**Den Slovakiske Republik** ved J. Čorba og B. Ricziová, som befuldmægtigede,

intervenienter,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (refererende dommer) og J.-J. Kasel samt dommerne R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, C. Toader og M. Safjan,

generaladvokat: P. Cruz Villalón
justitssekretær: kontorchef M.-A. Gaudissart,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 27. april 2010,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 14. september 2010,

afsagt følgende

## Dom

1 I sin stævning har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber nedlagt påstand for Domstolen om, at det fastslås, at Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 43 EF og 45 EF, idet den opstiller et nationalitetskrav for adgang til erhvervet som notar.

### Retsforskrifter

*Den generelle organisering af erhvervet som notar i Frankrig*

2 Notarer udøver deres virksomhed som liberalt erhverv i den franske retsorden. Organiseringen af erhvervet som notar er reguleret i ordonnance n° 45-2590, du 2 novembre 1945, relative au statut du notariat (bekendtgørelse nr. 45-2590 af 2.11.1945 om notarvirksomhed, JORF af 3.11.1945, s. 7160), som ændret ved lov nr. 2004-130 af 11. februar 2004 (JORF af 12.2.2004, s. 2887).

3 Ifølge ordlyden af artikel 1 i denne bekendtgørelse er notarer »tjenestemænd, hvis embede omfatter opgaven med at modtage alle dokumenter og aftaler, som parterne skal eller ønsker at give den autenticitet, der er knyttet til offentlige myndigheders retsakter, og med at fastsætte en retsgyldig dato, sikre deponering, forsyne dokumenter med eksekutionspåtegning samt udstede bekræftede genparter«.

4 I henhold til artikel 1a i den nævnte bekendtgørelse kan notaren udøve sin virksomhed alene, inden for rammerne af et erhvervsmæssigt notarselskab eller et selskab i liberalt erhverv, eller som ansat hos en fysisk eller juridisk person, der er indehaver af en notarvirksomhed.

5 I henhold til samme bekendtgørelses artikel 6-1, stk. 1, er notarers erhvervsansvar sikret ved en forsikringsaftale, der er undertegnet af notarrådet.

6 Den stedlige kompetence for notarer, deres antal og stedfæstelsen af deres kontorer fastsættes i overensstemmelse med bestemmelserne i décret nº 71-942, du 26 novembre 1971, relatif aux créations, transferts et suppressions d'office de notaire, à la compétence d'instrumentation et à la résidence des notaires, à la garde et à la transmission des minutes et registres professionnels des notaires (lovdekret nr. 71-942 af 26.11.1971 om oprettelse, overdragelse og nedlæggelse af notarkontorer, om notarers instruktionsbeføjelser og bopæl, opbevaring og overdragelse af notarers originaleksemplarer og erhvervsregistre, JORF af 3.12.1971, s. 11796), som ændret ved lovdekret nr. 2005-311 af 25. marts 2005 (JORF af 3.4.2005, s. 6062).

7 I henhold til artikel 1 i décret nº 78-262, du 8 mars 1978, portant fixation du tarif des notaires (lovdekret nr. 78-262 af 8.3.1978 om fastsættelse af notartaksten, JORF af 10.3.1978, s. 995), som ændret ved lovdekret nr. 2006-558 af 16. maj 2006 (JORF nr. 115 af 18.5.2006, s. 7327), fastsættes vederlaget til notarer for deres ydelser i overensstemmelse med bestemmelserne i dette lovdekret. Lovdekretets artikel 4 bestemmer, at notarer, for de ydelser, der er leveret inden for rammerne af virksomhed, der

ikke er nævnt i samme lovdekrets afsnit II, og som er forenelige med notarfunktionen, aflønnes med et vederlag, der fastsættes efter aftale med parterne eller, såfremt dette ikke er tilfældet, af retten med kompetence på området for skatter og afgifter.

8 Artikel 4 i règlement national des notaires (den nationale forordning om notarer), der er udstedt af notarrådet i henhold til artikel 26 i lovdekret nr. 71-942 og godkendt ved arrêté du garde des Sceaux, ministre de la Justice (dekret fra justitsministeren, seglbevarer) af 24. december 1979 (JORF af 3.1.1980, N.C., s. 45), bestemmer, at enhver privatretlig eller offentligretlig fysisk eller juridisk person frit kan vælge notar. Det er i denne bestemmelse præciseret, at en notars klienter består af »personer, som frivilligt opsøger notarens råd, mening eller tjenester, eller som giver denne i opdrage at oprette deres aftaler«.

9 Hvad angår betingelserne for adgangen til erhvervet som notar er det i artikel 3 i décret nº 73-609, du 5 juillet 1973, relatif à la formation professionnelle dans le notariat et aux conditions d'accès aux fonctions de notaire (lovdekret nr. 73-609 af 5.7.1973 om notaruddannelse og betingelserne for adgangen til erhvervet som notar, JORF af 7.7.1973, s. 7341), som ændret ved décret nº 2006-1299, du 24 octobre 2006, relatif aux notaires salariés (lovdekret nr. 2006-1299 af 24.10.2006 om notarer, der er arbejdstagere, JORF af 25.10.2006, s. 15781), bl.a. bestemt, at kun personer, der er franske, kan blive notarer.

*Notarvirksomhed i Frankrig*

10 Med hensyn til de forskellige notaropgaver i den franske retsorden er det ubestridt, at notarens hovedopgave er oprettelse af officielt bekræftede dokumenter. Notarens medvirken kan således være obligatorisk eller fakultativ afhængigt af det dokument, der skal notarielt bekræftes. Ved sin medvirken konstaterer notaren, at alle gældende lovkrav med henblik på aftalens opfyldelse er opfyldt, samt at parterne har rets- og handleevne.

11 Et bekræftet dokument er defineret i artikel 1317 i code civil i kapitel VI med overskriften »Bevis for forpligtelser og betaling« i afsnit III i bog III heri. Et sådant dokument er ifølge ordlyden af denne artikel »et dokument, der er modtaget af en officier public, der har instruktionsbeføjelser på det sted, hvor dokumentet er udarbejdet, og under de nødvendige retlige former«.

12 I henhold til artikel 19 i loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat (lov af 25. ventôse år XI om notarvirksomhed) har et dokument oprettet ved notar »beviskraft og er eksigibelt på hele Den Franske Republiks område«.

13 Det er i artikel 1319 i code civil præciseret, at »det bekræftede dokument giver den indeholdte aftale fuld beviskraft mellem de kontraherende parter og deres arvinger eller retssuccessorer«.

14 Artikel 1322 i code civil bestemmer, at »et privat oprettet dokument, der anerkendes af den, det gøres gældende over for, eller som ved dom er tilpligtet at anerkende det, har samme beviskraft mellem de kontraherende parter og deres arvinger eller retssuccessorer som et bekræftet dokument«.

15 I overensstemmelse med artikel 1 i ordonnance nº 45-2592, du 2 novembre 1945, relative au statut des huissiers (bekendtgørelse nr. 45-2592 af 2.11.1945 om status for huissiers, JORF af 3.11.1945, s. 7163), som ændret ved loi nº 73-546, du 25 juin 1973, relative à la discipline et au statut des notaires et de certains officiers ministériels (lov nr. 73-546 af 25.6.1973 om erhvervet og status for notarer og visse officiers ministeriels, JORF af 24.6.2006, s. 9513), er det kun huissiers de justice (foged eller stævningsmand, herefter »huissiers«), som er beføjede til bl.a. at gennemføre fuldbyrdelsen af retsafgørelser samt andre eksigible afgørelser eller adkomstdokumenter. Artikel 18 i loi nº 91-650, du 9 juillet 1991, portant réforme des procédures civiles d'exécution (lov nr. 91-650 af 9.7.1991 om ændring af de civilretlige fuldbyrdelsesprocedurer, JORF af 14.7.1991, s. 9228) bestemmer, at alene den hussier, der er pålagt opgaven med fuldbyrdelse, kan iværksætte tvangsforanstaltninger og tvangssikring.

16 I henhold til artikel L. 213-6 i code de l'organisation judiciaire (retplejeloven) er fogedretten (juge de l'exécution) enekompetent til at påkende tvister om eksekutionsgrundlag og de indsigelser, der gøres gældende i relation til tvangsforanstaltninger, også selv om de vedrører realiteten med hensyn til eksekutionsgrundlaget, medmindre de falder uden for de almindelige domstoles kompetence. På samme betingelser kan fogedretten iværksætte retsbevarende foranstaltninger og tage stilling til indsigelser om deres iværksættelse.

**Den administrative procedure**

17 Kommissionen har modtaget en klage for så vidt angår nationalitetskravet med henblik på adgang til erhvervet som notar i Frankrig. Efter at have undersøgt denne klage tilsendte Kommissionen Den Franske Republik en åbningsskrivelse den 8. november 2000, hvori den opfordrede Den Franske Republik til at fremsætte sine bemærkninger inden en frist på to måneder om det nævnte nationalitetskravs overensstemmelse med artikel 45, stk. 1, EF.

18 Ved skrivelse af 13. marts 2001 besvarede Den Franske Republik denne åbningsskrivelse.

19 Kommissionen fremsendte den 12. juli 2002 en supplerende åbningsskrivelse til denne medlemsstat, hvori den gjorde gældende, at medlemsstaten havde tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 43 EF og artikel 45, stk. 1, EF.

20 Den Franske Republik besvarede Kommissionens supplerende åbningsskrivelse ved skrivelse af 11. oktober 2002.

21 Da den ikke fandt Den Franske Republiks argumenter overbevisende, fremsendte Kommissionen den 18. oktober 2006 en begrundet udtalelse til denne medlemsstat, hvori den konkluderede, at medlemsstaten havde tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 43 EF og artikel 45, stk. 1, EF. Kommissionen opfordrede den pågældende medlemsstat til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at efterkomme udtalelsen inden for en frist på to måneder fra dens meddelelse.

22 Ved skrivelse af 12. december 2006 har Den Franske Republik redegjort for grundene til, at den mener, at Kommissionens standpunkt er ubegrundet.

23 På dette grundlag besluttede Kommissionen at anlægge nærværende sag.

**Om søgsmålet**

*Formaliteten med hensyn til Det Forenede Kongeriges intervention*

24 Den Franske Republik har anført, at Det Forenede Kongerige og Storbritannien og Nordirlands interventionsindlæg skal afvises, fordi det, i strid med bestemmelserne i artikel 40, stk. 4, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol og artikel 93, stk. 5, andet afsnit, i Domstolens procesreglement, ikke indeholder påstande til støtte for Kommissionens påstande. Subsidiært har Den Franske Republik gjort gældende, at interventionen delvis må afvises, fordi Det Forenede Kongeriges påstande går videre end dem, der er gjort gældende af Kommissionen, idet den nævnte medlemsstat dels

har nedlagt påstand om, at Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer (EUT L 255, s. 22) finder anvendelse på erhvervet som notar, dels at der fra erhvervet som notar kan udskilles former for notarvirksomhed, der ikke er omfattet af artikel 45, stk. 1, EF.

25 I denne henseende bemærkes, at det fremgår af artikel 40, stk. 4, i statutten for Domstolen, at påstande, der fremsættes i en begæring om intervention, kun kan gå ud på at understøtte en af parternes påstande.

26 Procesreglementets artikel 93, stk. 5, bestemmer ligeledes, at interventionsindlægget bl.a. skal indeholde intervenientens påstande, hvorved denne helt eller delvis støtter en af parternes påstande eller helt eller delvis påstår disse forkastet, samt de af intervenienten fremsatte anbringender og argumenter.

27 Det Forenede Kongeriges påstand i interventionsindlægget er formuleret således:

»[E]rhvervet som notar er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv [2005/36]. Visse opgaver, der udføres af notarer, kan kun udelukkes fra [dette] direktivs anvendelsesområde, hvis Domstolen fastslår, at disse opgaver er omfattet af undtagelsen, nævnt i 41. betragtning til direktivet, i medfør af artikel 39, stk. 4, EF og/eller artikel 45 EF.«

28 Det bemærkes, at Kommissionen i sin stævning ikke har nedlagt påstand for Domstolen om, at det fastslås, at Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til direktiv 2005/36. Følgelig skal Det Forenede Kongeriges intervention afvises, i det omfang det har nedlagt påstand om, at dette direktiv finder anvendelse på erhvervet som notar.

29 Det bemærkes med hensyn til de øvrige dele, at selv om genstanden for den nævnte medlemsstats intervention, således som beskrevet, forekommer at være forskelligt fra det, der gyldigt kan gøres gældende i et interventionsindlæg, fremgår det af en samlet vurderingen af det pågældende interventionsindlæg og af den sammenhæng, hvori det indgår, at Det Forenede Kongeriges argumenter har til formål at vise, i lighed med det af Kommissionen i stævningen anførte, at erhvervet som notar ikke indebærer udøvelse af offentlig myndighed som omhandlet i artikel 45, stk. 1, EF.

30 Hvad nærmere bestemt angår Den Franske Republiks indsigelse mod Det Forenede Kongeriges argument, hvorefter anvendelsen af artikel 45, stk. 1, EF ikke bør udstrækkes til alle former for notarvirksomhed, i modsætning til det af Kommissionen i stævningen anførte, skal det bemærkes, at den nævnte medlemsstat ikke kan foreholdes at have tilføjet en ny påstand i forhold til dem, Kommissionen har gjort gældende. Det nævnte argument er nemlig blot en henvisning til præmis 47 i dom af 21. juni 1974, Reyners (sag 2/74, Sml. s. 631), idet Det Forenede Kongerige ikke har taget stilling til anvendelsen af denne retspraksis på de konkrete former for virksomhed, som notarer udøver i Frankrig

31 Det Forenede Kongeriges interventionsindlæg skal således kun afvises for så vidt angår den del, hvori denne medlemsstat har nedlagt påstand om anvendelsen af direktiv 2005/36 på erhvervet som notar.

*Realiteten*

Parternes argumenter

32 Indledningsvis har Kommissionen understreget, at adgangen til erhvervet som notar i visse medlemsstater ikke er undergivet noget krav om nationalitet, og at dette krav i andre medlemsstater, såsom Kongeriget Spanien, Den Italienske Republik og Den Portugisiske Republik, er blevet ophævet.

33 Denne institution har for det første henvist til, at artikel 43 EF er en af de grundlæggende bestemmelser i EU-retten, som har til formål at sikre, at statsborgere fra en medlemsstat, som, selv sekundært, vil etablere sig i en anden medlemsstat med henblik på at udøve selvstændig erhvervsvirksomhed dér, behandles efter samme regler som landets egne statsborgere, og forbyder enhver forskelsbehandling på grundlag af nationalitet.

34 Denne institution samt Det Forenede Kongerige har gjort gældende, at artikel 45, stk. 1, EF skal fortolkes selvstændigt og ensartet (dom af 15.3.1988, sag 147/86, Kommissionen mod Grækenland, Sml. s. 1637, s. 8). For så vidt som bestemmelsen foreskriver en undtagelse til etableringsfriheden for virksomhed, som er forbundet med udøvelse af offentlig myndighed, bør denne artikel desuden fortolkes strengt (Reyners-dommen, præmis 43).

35 Undtagelsen i artikel 45, stk. 1, EF bør således begrænses til virksomhed, som i sig selv er direkte og specifikt forbundet med udøvelse af offentligt myndighed (Reynersdommen, præmis 44 og 45). Ifølge Kommissionen indebærer begrebet offentlig myndighed udøvelsen af en vidtgående beslutningsbeføjelse, der falder uden for almindelig ret og kommer til udtryk i evnen til at handle uafhængigt af andre retssubjekters

vilje eller endog imod denne vilje. Navnlig kommer offentlig myndighed i henhold til Domstolens praksis til udtryk ved udøvelsen af tvangsbeføjelser (dom af 29.10.1998, sag C-114/97, Kommissionen mod Spanien, Sml. I, s. 6717, præmis 37).

36 Efter Kommissionens og Det Forenede Kongeriges opfattelse bør der sondres mellem virksomhed, som er forbundet med udøvelse af offentlig myndighed, og virksomhed, der udøves i almenhedens interesse. Diverse erhverv er således tildelt særlige kompetencer i almenhedens interesse, uden at der herved er tale om udøvelse af offentlig myndighed.

37 Virksomhed i form af bistand og samarbejde i forhold til den offentlige myndigheds funktion er heller ikke omfattet af anvendelsesområdet for artikel 45, stk. 1, EF (jf. i denne retning dom af 13.7.1993, sag C-42/92, Thijssen, Sml. I, s. 4047, præmis 22).

38 Kommissionen og Det Forenede Kongerige har desuden henvist til, at artikel 45, stk. 1, EF i princippet omfatter bestemte former for virksomhed og ikke et helt erhverv, medmindre de pågældende former for virksomhed ikke kan udskilles fra resten af den virksomhed, der udøves i dette erhverv.

39 Kommissionen har for det andet undersøgt de forskellige former for virksomhed, som en notar udfører i den franske retsorden.

40 Hvad for det første angår bekræftelsen af dokumenter og aftaler har Kommissionen gjort gældende, at notaren begrænser sig til at vidne om parternes vilje, efter at have rådgivet parterne, og at give denne vilje retsvirkninger. Inden for rammerne af denne virksomhed har notaren ikke nogen beslutningsbeføjelse i forhold til parterne. Bekræftelsen er således ikke andet end en stadfæstelse af en aftale, der allerede er

indgået mellem disse parter. Det forhold, at visse retsakter obligatorisk skal bekræftes, er uden relevans, eftersom talrige procedurer er obligatoriske uden at være udtryk for udøvelse af offentlig myndighed.

41 Det forhold, at notaren ifalder ansvar ved udarbejdelsen af dokumenter oprettet for notar, stiller blot notarer på lige fod med hovedparten af selvstændige erhvervsdrivende såsom advokater, arkitekter eller læger, der også ifalder ansvar inden for rammerne af den virksomhed, de udøver.

42 Hvad angår eksigibiliteten af bekræftede dokumenter har Kommissionen anført, at forsyning med fuldbyrdelsespåtegning sker på trinnet forud for den egentlige fuldbyrdelse uden at være en del heraf. Eksigibiliteten giver således ikke notarerne nogen tvangsbeføjelser. Desuden skal enhver eventuel indsigelse gøres gældende for retten og ikke for notaren.

43 For det andet udgør notarens rolle i forbindelse med skatteopkrævning ikke deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed, idet privatpersoner ofte tillægges denne form for ansvar på skatte- og afgiftsområdet. Private virksomheder handler således på tredjemands vegne, når de indeholder kildeskat i deres ansattes lønninger. Det samme gælder for så vidt angår kreditinstitutter, der indeholder forskudsskat for deres kunder, der har indtægter af værdipapirer.

44 For det tredje er notarens særlige status i fransk ret ikke direkte relevant for vurderingen af den pågældende virksomhed.

45 Kommissionen har for det fjerde, i lighed med Det Forenede Kongerige, gjort gældende, at de EU-retlige bestemmelser, der indeholder henvisninger til erhvervet som notar, ikke har betydning for anvendelsen af artikel 43 EF og artikel 45, stk. 1, EF på dette erhverv.

46 Såvel artikel 1, stk. 5, litra d), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked (»direktivet om elektronisk handel«) (EFT L 178, s. 1), som 41. betragtning til direktiv 2005/36 udelukker kun notarvirksomhed fra deres anvendelsesområder, i det omfang den er direkte og specifikt forbundet med udøvelse af offentlig myndighed. Der er herved tale om et simpelt forbehold, der ikke har nogen betydning for fortolkningen af artikel 45, stk. 1, EF. Hvad angår artikel 2, stk. 2, litra l), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked (EUT L 376, s. 36), som udelukker tjenesteydelser, der udføres af officielt udnævnte notarer fra direktivets anvendelsesområde, har Kommissionen understreget, at det forhold, at lovgiver har valgt at udelukke en bestemt virksomhed fra dette direktivs anvendelsesområde, ikke indebærer, at artikel 45, stk. 1, EF finder anvendelse på denne virksomhed.

47 Hvad angår Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1), Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT L 338, s. 1) samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 805/2004 af 21. april 2004 om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdelsesdokument for ubestridte krav (EUT L 143, s. 15) er Kommissionen af den opfattelse, at disse forordninger begrænser sig til at fastsætte en forpligtelse for medlemsstaterne til at anerkende og fuldbyrde retsakter, der er eksigible i en anden medlemsstat.

48 Desuden er såvel Rådets forordning (EF) nr. 2157/2001 af 8. oktober 2001 om statut for det europæiske selskab (SE) (EFT L 294, s. 1) som Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/56/EF af 26. oktober 2005 om grænseoverskridende fusioner af selskaber med begrænset ansvar (EUT L 310, s. 1) uden betydning for så vidt angår

afgørelsen af den foreliggende tvist, idet de begrænser sig til at tillægge notarer og andre kompetente myndigheder, der udpeges af staten, opgaven med at bekræfte, at visse dokumenter og formaliteter er opfyldt inden flytning af hjemstedet og inden oprettelse og fusion af selskaber.

49 Hvad angår spørgsmålet om Europa-Parlamentets beslutning af 23. marts 2006 om juridiske erhverv og samfundets interesse i et velfungerende retssystem (EUT C 292 E, s. 105, herefter »beslutning 2006«) er der tale om et rent politisk dokument, hvis indhold er tvetydigt, eftersom Europa-Parlamentet i denne beslutnings punkt 17 bekræfter, at artikel 45 EF bør finde anvendelse på erhvervet som notar, mens det i punkt 2 heri bekræfter formuleringen i sin beslutning af 18. januar 1994 om notarerhvervets situation og struktur i Fællesskabets 12 medlemsstater (EFT C 44, s. 36, herefter »beslutning 1994«), hvori det udtrykte sit ønske om, at nationalitetskravet for adgang til erhvervet som notar, der var fastsat i flere medlemsstaters lovgivning, ville blive ophævet.

50 Kommissionen og Det Forenede Kongerige har tilføjet, at den sag, der lå til grund for dommen af 30. september 2003, Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (sag C-405/01, Sml. I, s. 10391), hvortil flere medlemsstater har henvist i deres skriftlige indlæg, vedrørte skibsførere og overstyrmænd på handelsskibes udøvelse af en lang række sikkerheds- og politimæssige funktioner samt bemyndigelse til at foretage notar- eller registreringsfunktioner. Domstolen har således ikke haft lejlighed til i detaljer at tage stilling til de forskellige former for virksomhed, der udøves af notarer, i lyset af artikel 45, stk. 1, EF. Følgelig er den nævnte dom ikke tilstrækkelig til, at det kan konkluderes, at denne bestemmelse finder anvendelse på notarer.

51 I modsætning til det af Den Franske Republik anførte sondres der endvidere i Domstolens praksis mellem notarer og offentlige myndigheder, idet det er anerkendt, at et bekræftet dokument kan oprettes af en offentlig myndighed eller et andet organ, der er bemyndiget hertil (dom af 17.6.1999, sag C-260/97, Unibank, Sml. I, s. 3715, præmis 15 og 21).

52 Den Franske Republik har, støttet af støttet af Republikken Bulgarien, Den Tjekkiske Republik, Republikken Letland, Republikken Litauen, Republikken Ungarn, Rumænien og Den Slovakiske Republik, for det første gjort gældende, at Kommissionen har anlagt en urigtig fortolkning af Domstolens praksis. Denne retspraksis begrænser nemlig ikke anvendelsen af artikel 45, stk. 1, EF til kun at omfatte de former for virksomhed, der indebærer tvangsfuldbyrdelsesbeføjelser, idet en sådan beføjelse kun er en af komponenterne i udøvelsen af offentlig myndighed.

53 I denne henseende anerkendte Domstolen i dommen i sagen Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, at notarvirksomhed udgør deltagelse i udøvelsen af offentligretlige beføjelser.

54 Notarers deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed fremgår for det andet af de opgaver, der er tillagt dem med hensyn til skatteopkrævning. Disse opgaver er ikke begrænset til blot at tilbageholde offentlige midler, men omfatter ligeledes fastsættelsen af indkomstskattegrundlaget på området for ejendomsavancer samt opkrævning af registreringsafgifter og af indkomstskat på området for arvesager, idet notarerne påtager sig ansvaret for betaling af disse registreringsafgifter. I forbindelse med udførelsen af disse opgaver betaler notarerne skatten på tredjemands vegne, dvs. deres klienters vegne.

55 Den Franske Republik har for det tredje, i lighed med Republikken Letland, Republikken Litauen, Republikken Ungarn, Rumænien og Den Slovakiske Republik, gjort gældende, at den virksomhed, der udøves af notarer, omfatter oprettelse af bekræftede dokumenter, der har beviskraft og er eksigible, hvilket er et konkret udtryk for udøvelse af offentlig myndighed. For så vidt angår visse dokumenter, såsom donationer, ægtepagter, pantsætning, fremtidige salg og overdragelige forpagtningsaftaler, er notarens deltagelse en gyldighedsbetingelse.

56 I udøvelsen af sin virksomhed har notaren til opgave at forklare parterne rækkevidden af deres aftale, at forsikre sig om deres frie samtykke og at stille de nødvendige spørgsmål for at få de oplysninger, der kræves i lovgivningen. Notaren har ligeledes pligt til, efter omstændighederne, at foretage enhver selvstændig kontrol for at garantere dokumentets retsgyldighed. Notaren skal desuden nægte at modtage ethvert dokument, der er i strid med den offentlige orden, eller som er ulovligt.

57 Dokumenter oprettet for notar har i øvrigt den højeste grad af beviskraft i det bevishierarki, der gælder i fransk ret. Denne beviskraft er knyttet til datoen for dokumentets oprettelse, til de underskrifter, der er påført det, og til de faktiske omstændigheder, der er bekræftet af notaren som foretagne af ham eller som udført i hans nærvær. Ægtheden af disse oplysninger kan kun anfægtes ved anlæggelse af en sag om afgivelse af falsk vidnesbyrd i artikel 303-316 i code de procédure civile.

58 Det fremgår desuden af Unibank-dommen, at det, for at et dokument kan anses for et officielt bekræftet dokument som omhandlet i denne forordning, er nødvendigt, at en offentlig myndighed eller et andet organ, der af den stat, hvor dokumentet er udstedt, er bemyndiget hertil, medvirker.

59 Dokumenter oprettet for notar er desuden eksigible, uden at det er nødvendigt, at der først afsiges dom. Selv hvis det forudsættes, at Domstolens praksis begrænser anvendelsen af artikel 45, stk. 1, EF til kun at omfatte virksomhed, der involverer udøvelse af tvangsbeføjelser, er notarerhvervet omfattet af denne bestemmelse som følge af det forhold, at et dokument oprettet for notar er eksigibelt.

60 Den Franske Republik har for det fjerde gjort gældende, at notarers status i den franske retsorden viser, at de deltager direkte i udøvelsen af offentlig myndighed. Notarer udpeges således af justitsministeren og er underlagt anklagemyndighedens kontrol. De aflægger ed og er undergivet strenge bestemmelser om uforenelighed.

61 Den nævnte medlemsstat har for det femte gjort gældende, at EU-lovgiver har bekræftet, at notarer deltager i udøvelsen af offentlig myndighed. I denne henseende har medlemsstaten henvist til de EU-retsakter, der er nævnt i denne doms præmis 46, som enten udelukker notarvirksomhed fra deres respektive anvendelsesområder på grund af notarers deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed eller anerkender, at officielt bekræftede dokumenter er oprettet af en offentlig myndighed eller en anden myndighed, der er beføjet hertil af staten. Det følger desuden af de i denne doms præmis 47 og 48 nævnte retsakter, at dokumenter oprettet for notar sidestilles med retsafgørelser.

62 Parlamentet har i beslutning 1994 og beslutning 2006 desuden bekræftet, at notarerhvervet deltager i udøvelsen af offentlig myndighed.

Domstolens bemærkninger

— Indledende bemærkninger

63 Kommissionen foreholder Den Franske Republik at hindre adgangen for statsborgere fra andre medlemsstater til at etablere sig med henblik på at udøve erhvervet som notar på dets område ved i strid med artikel 43 EF at forbeholde adgangen til dette erhverv for sine egne statsborgere.

64 Den foreliggende sag vedrører således alene det nationalitetskrav, der er fastsat i den omhandlede franske lovgivning for adgangen til dette erhverv, med hensyn til artikel 43 EF.

65 Det skal følgelig præciseres, at dette klagepunkt hverken vedrører notarers status og organisation i den franske retsorden eller andre betingelser for adgangen til erhvervet som notar i denne medlemsstat end nationalitetskravet.

66 Indledningsvis skal det, i lighed med det af Kommissionen under retsmødet anførte, bemærkes, at det første klagepunkt heller ikke vedrører anvendelsen af EF-traktatens bestemmelser om fri udveksling af tjenesteydelser. Tilsvarende vedrører klagepunktet heller ikke anvendelsen af traktatens bestemmelser om arbejdskraftens frie bevægelighed.

— Realiteten

67 Det skal først bemærkes, at artikel 43 EF er en af de grundlæggende bestemmelser i EU-retten (jf. i denne retning bl.a. Reyners-dommen, præmis 43).

68 Begrebet etablering i denne bestemmelses forstand er et meget vidt begreb, som for en EU-statsborger indebærer, at han på stabil og vedvarende måde kan deltage i det økonomiske liv i en anden medlemsstat end sin egen og drage fordel deraf, hvorved der inden for Unionen sker en begunstigelse af det økonomiske og sociale samarbejde inden for området selvstændig erhvervsvirksomhed (jf. bl.a. dom af 22.12.2008, sag C-161/07, Kommissionen mod Østrig, Sml. I, s. 10671, præmis 24).

69 Etableringsfriheden, der gælder for statsborgere i en medlemsstat på en anden medlemsstats område, indebærer bl.a. adgang til at optage og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed på de vilkår, som i etableringslandets lovgivning er fastsat for landets egne statsborgere (jf. bl.a. dom af 28.1.1986, sag 270/83, Kommissionen mod

Frankrig, Sml. s. 273, præmis 13, og i denne retning dommen i sagen Kommissionen mod Østrig, præmis 27). Med andre ord forbyder artikel 43 EF, at en medlemsstat i sin lovgivning for personer og selskaber, som udnytter retten til at etablere sig dér, fastsætter vilkår for deres udøvelse af virksomhed, som adskiller sig fra de vilkår, der er fastsat for landets egne statsborgere (dommen i sagen Kommissionen mod Østrig, præmis 28).

70 Formålet med artikel 43 EF er således at sikre, at statsborgere fra en medlemsstat, som etablerer sig i en anden medlemsstat med henblik på at udøve selvstændig erhvervsvirksomhed dér, behandles efter samme regler som landets egne statsborgere, og den forbyder enhver form for forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som f.eks. at de nationale lovgivninger indeholder restriktioner med hensyn til etableringsfriheden (dommen i sagen Kommissionen mod Frankrig, præmis 14).

71 I det foreliggende tilfælde forbeholder den anfægtede nationale lovgivning imidlertid adgangen til erhvervet som notar for franske statsborgere, hvorved der skabes en forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som i princippet er forbudt i henhold til artikel 43 EF.

72 Den Franske Republik har imidlertid gjort gældende, at notarvirksomhed ikke er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 43 EF, eftersom notarer deltager i udøvelsen af offentlig myndighed som omhandlet i artikel 45, stk. 1, EF. Der skal følgelig først tages stilling til rækkevidden af begrebet udøvelse af offentlig myndighed som omhandlet i denne sidstnævnte bestemmelse, og det skal herefter undersøges, om de opgaver, der er tillagt notarer i den franske retsorden, er omfattet af dette begreb.

73 Hvad angår begrebet »udøvelse af offentlig myndighed« som omhandlet i artikel 45, stk. 1, EF bemærkes, at der ved vurderingen heraf ifølge fast retspraksis skal tages hensyn til, at de ved denne artikel fastsatte begrænsninger i undtagelserne til denne frihed har EU-karakter, for at undgå, at den effektive virkning af traktaten på området for etableringsfriheden undergraves af ensidige beslutninger, der træffes af

medlemsstaterne (jf. i denne retning Reyners-dommen, præmis 50, dommen i sagen Kommissionen mod Grækenland, præmis 8, og dom af 22.10.2009, sag C-438/08, Kommissionen mod Portugal, Sml. I, s. 10219, præmis 35).

74 Det følger ligeledes af fast retspraksis, at artikel 45, stk. 1, EF er en undtagelse fra den grundlæggende regel om etableringsfrihed. Som sådan skal denne undtagelse fortolkes således, at dens rækkevidde begrænses til det, der er strengt nødvendigt for at varetage de interesser, som bestemmelserne tillader medlemsstaterne at beskytte (dommen i sagen Kommissionen mod Grækenland, præmis 7, dom af 30.3.2006, sag C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, Sml. I, s. 2941, præmis 45, domme af 29.11.2007, sag C-393/05, Kommissionen mod Østrig, Sml. I, s. 10195, præmis 35, og sag C-404/05, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s.10239, præmis 37 og 46, samt dommen i sagen Kommissionen mod Portugal, præmis 34).

75 Endvidere har Domstolen gentagne gange fastslået, at den undtagelse, der er fastsat i artikel 45, stk. 1, EF, skal begrænses til virksomhed, som i sig selv er direkte og særligt forbundet med udøvelse af offentlig myndighed (Reyners-dommen, præmis 45, Thijssen-dommen, præmis 8, og dommen i sagen Kommissionen mod Spanien, præmis 35, i sagen Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, præmis 46, i sagen Kommissionen mod Tyskland, præmis 38, og i sagen Kommissionen mod Portugal, præmis 36).

76 I denne henseende har Domstolen haft anledning til at fastslå, at visse former for virksomhed, der er vejledende eller forberedende i forhold til udførelsen af offentlig myndighed (jf. i denne retning Thijssen-dommen, præmis 22, og dommen i sagen Kommissionen mod Spanien, præmis 38, i sagen Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, præmis 47, i sagen Kommissionen mod Tyskland, præmis 38, og i sagen Kommissionen mod Portugal, præmis 36), eller visse former for virksomhed, hvis udøvelse, selv om den indebærer selv regelmæssig og organisk kontakt med de administrative myndigheder eller retterne, ja endog obligatorisk deltagelse i deres funktion, ikke berører disse myndigheders skøn og den frie udøvelse af den dømmende magt (jf. i denne retning Reyners-dommen, præmis 51 og 53), eller endog visse andre former for virksomhed, der ikke omfatter udøvelse af beslutningsbeføjelser (jf. i denne retning Thijssen-dommen, præmis 21 og 22, dommen af 29.11.2007 i sagen Kommissionen mod Østrig, præmis 36 og 42, samt dommen i sagen Kommissionen mod Tyskland,

præmis 38 og 44, og i sagen Kommissionen mod Portugal, præmis 36 og 41), tvang (jf. i denne retning bl.a. dommen i sagen Kommissionen mod Spanien, præmis 37) eller tvangsbeføjelser (jf. i denne retning dom af 30.9.2003, sag C-47/02, Anker m.fl., Sml. I, s. 10447, præmis 61, og dommen i sagen Kommissionen mod Portugal, præmis 44), ikke er omfattet af undtagelsen i artikel 45, stk. 1, EF.

77 Det skal i lyset af ovenstående betragtninger undersøges, om de opgaver, der er tillagt notarer i den franske retsorden, er direkte og særligt forbundet med udøvelse af offentlig myndighed.

78 For at kunne besvare dette spørgsmål må der tages hensyn til karakteren af den virksomhed, der udøves af medlemmerne af dette erhverv (jf. i denne retning Thijssen-dommen, præmis 9).

79 Den Franske Republik og Kommissionen er enige om, at notarers hovedvirksomhed i den franske retsorden består i at udarbejde bekræftede dokumenter under iagttagelse af de nødvendige formforskrifter. Med henblik herpå undersøger notaren bl.a., at alle lovbestemte betingelser for at oprette dokumentet er opfyldt. Det bekræftede dokument har desuden beviskraft og er eksigibelt.

80 Det bemærkes i denne henseende, at det ifølge fransk ret er dokumenter og aftaler, som parterne frit har indgået, der bekræftes. Parterne bestemmer selv, inden for lovgivningens grænser, rækkevidden af deres rettigheder og forpligtelser og vælger frit de betingelser, de ønsker skal gælde, når de fremlægger et dokument eller en aftale til bekræftelse for notaren. Sidstnævntes medvirken forudsætter således, at der allerede foreligger samtykke eller viljesoverensstemmelse mellem parterne.

81 Notaren kan desuden ikke på egen hånd ændre den aftale, han skal bekræfte, uden først at have indhentet parternes samtykke.

82 Den opgave med bekræftelse af dokumenter, som er tillagt notaren, indebærer således ikke som sådan en deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed som omhandlet i artikel 45, stk. 1, EF.

83 Den omstændighed, at visse dokumenter eller visse aftaler obligatorisk skal bekræftes for at være gyldige, ændrer ikke denne konklusion. Det er således sædvanligt, at diverse dokumenters gyldighed i de nationale retsordener og efter de dér fastsatte fremgangsmåder er betinget af iagttagelsen af formkrav eller endvidere obligatoriske bekræftelsesprocedurer. Denne omstændighed kan således ikke støtte det synspunkt, Den Franske Republik har gjort gældende.

84 Notarernes pligt til, inden et dokument eller en aftale bekræftes, at kontrollere, at alle lovbestemte betingelser for oprettelse af dette dokument eller denne aftale er opfyldt, og, såfremt dette ikke er tilfældet, at nægte at udstede en bekræftelse, kan heller ikke ændre ovenstående konklusion.

85 Notaren udøver ganske vist, således som Den Franske Republik har gjort gældende, denne kontrol ud fra et alment hensyn, nemlig hensynet til at sikre lovligheden og retssikkerheden for dokumenter, der udformes mellem private. Forfølgelsen af dette formål alene kan imidlertid ikke begrunde, at de nødvendige prærogativer med henblik herpå forbeholdes notarer, der er statsborgere i den pågældende medlemsstat.

86 Det at forfølge et alment hensyn er ikke i sig selv tilstrækkeligt til, at en bestemt virksomhed kan anses for en direkte og specifik deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed. Det er ubestridt, at den virksomhed, der udøves inden for rammerne af diverse lovregulerede erhverv, ofte i de nationale retsordener omfatter en forpligtelse for de personer, der udøver disse erhverv, til at forfølge et sådant mål, uden at deres virksomhed derved må anses for udøvelse af offentlig myndighed.

87 Imidlertid er det forhold, at notarvirksomhed forfølger formål af almen interesse, som bl.a. er at garantere lovligheden og retssikkerheden med hensyn til dokumenter, der oprettes mellem private, et tvingende alment hensyn, som kan begrunde eventuelle begrænsninger for artikel 43 EF, som udspringer af de særlige egenskaber ved notarvirksomhed, såsom de rammer, der gælder for notarer i kraft af de ansættelsesprocedurer, der gælder for dem, begrænsning i deres antal og deres stedlige kompetence, eller endvidere reglerne for deres vederlag, uafhængighed, uforenelighed med politiske embeder og uafsættelighed, for så vidt som disse begrænsninger gør det muligt og er nødvendige for at opnå disse formål.

88 Det er ligeledes korrekt, at notaren skal afvise at bekræfte et dokument eller en aftale, der ikke opfylder de lovbestemte betingelser, uanset parternes vilje. Efter et sådant afslag kan parterne imidlertid frit vælge, hvorledes den konstaterede ulovlighed skal udbedres, enten ved at ændre dokumentet eller aftalens indhold, eller ved at afstå fra dette dokument eller denne aftale.

89 Det bemærkes videre, at den juridiske vejledning og bistand, som notarer udfører ved bekræftelsen af disse dokumenter eller aftaler, ikke kan anses for en deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed, heller ikke selv om der gælder en lovbestemt pligt for notaren til at yde en sådan vejledning eller bistand (jf. i denne retning Reynersdommen, præmis 52).

90 Hvad angår den beviskraft og eksigibilitet, der er knyttet til dokumenter oprettet ved notar, kan det ikke bestrides, at de giver disse dokumenter betydelige retsvirkninger. Imidlertid er det forhold, at en bestemt virksomhed omfatter oprettelse af dokumenter, der har disse virkninger, ikke tilstrækkeligt til at fastslå, at denne virksomhed må anses for direkte og specifik deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed som omhandlet i artikel 45, stk. 1, EF.

91 Hvad navnlig angår den beviskraft, der er knyttet til dokumenter oprettet ved notar, skal det præciseres, at den udspringer af den bevisordning, der er fastsat i lovgivningen i den omhandlede retsorden. Artikel 1319 i code civil, som giver bekræftede dokumenter beviskraft, findes i kapitel VI i code civil med overskriften »Bevis for forpligtelser og betaling«. Den beviskraft, der tillægges et bestemt dokument ved lov, har således ikke direkte betydning for spørgsmålet, om virksomheden med hensyn til udarbejdelsen af dette dokument i sig selv udgør direkte og specifik deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed, således som det kræves efter retspraksis (jf. i denne retning Thijssen-dommen, præmis 8, og dommen i sagen Kommissionen mod Spanien, præmis 35).

92 I overensstemmelse med artikel 1322 i code civil har »[et] dokument, som er privat oprettet, og som er anerkendt af den, som dokumentet gøres gældende over for, eller som er retligt forpligtet til at anerkende det, samme gyldighed som et bekræftet dokument i forholdet mellem de kontraherende parter og deres arvinger og successorer.«

93 Hvad angår eksigibiliteten af et bekræftet dokument skal det, således som Den Franske Republik har gjort gældende, bemærkes, at bekræftelsen gør det muligt at fuldbyrde den forpligtelse, der er fastsat i dokumentet, uden forudgående deltagelse fra retten.

94 Denne eksigibilitet af et bekræftet dokument giver imidlertid ikke notarerne beføjelser, der indebærer en direkte og specifik deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed. Selv om notarens forsyning af det bekræftede dokument med fuldbyrdelsespåtegning

giver dette dokument eksigibilitet, udspringer den af parternes ønske om at oprette et dokument eller en aftale, efter at have undersøgt deres lovkonformitet hos notaren, og om at give det eller den denne eksigibilitet.

95 Følgelig udgør oprettelsen af bekræftede dokumenter, der har retsvirkninger som beskrevet i denne doms præmis 90-94, ikke direkte og specifik deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed som omhandlet i artikel 45, stk. 1, EF.

96 Hvad for det andet angår de opgaver med skatteopkrævning, som påhviler notaren, kan disse opgaver ikke i sig selv anses for at være direkte og specifikt forbundet med udøvelse af offentlig myndighed. Det skal i denne henseende præciseres, at denne opkrævning sker ved notaren på vegne af debitor, at den efterfølges af en overdragelse af tilsvarende beløb til de kompetente statslige tjenestegrene, og at den således ikke grundlæggende adskiller sig fra opkrævningen af merværdiafgift.

97 Hvad for det tredje angår dokumenter såsom donationer, ægtepagter, pantsætning, fremtidige salg og overdragelige forpagtningsaftaler, som skal indgås ved dokument oprettet ved notar for at være gyldige, henvises der til bemærkningerne i denne doms præmis 80-95.

98 Hvad for det fjerde angår notarers særlige status i den franske retsorden er det tilstrækkeligt at bemærke, at det, således som det fremgår af denne doms præmis 75 og 78, er med hensyn til arten af den pågældende virksomhed isoleret set, og ikke denne status som sådan, at det skal undersøges, om denne virksomhed er omfattet af undtagelsen i artikel 45, stk. 1, EF.

99 Der bør dog foretages to præciseringer i denne henseende. For det første er det ubestridt, at det bortset fra de tilfælde, hvor udpegningen af en notar foretages af retten, står parterne frit for at vælge en notar i overensstemmelse med artikel 4 i den nationale lov om notarvirksomhed, nævnt i denne doms præmis 8. Selv om det er korrekt, at notarers vederlag er lovbestemt, gælder det ikke desto mindre, at kvaliteten af de ydelser, der leveres, kan variere fra én notar til en anden alt efter bl.a. den pågældende persons faglige kundskaber. Det følger heraf, at notarer, inden for rammerne af deres respektive stedlige kompetence, således som generaladvokaten har anført i punkt 18 i forslaget til afgørelse, udøver deres virksomhed under konkurrencemæssige betingelser, hvilket ikke er kendetegnende for udøvelse af offentlig myndighed.

100 Det skal for det andet bemærkes, at notarerne, således som Kommissionen har gjort gældende uden på dette punkt at blive modsagt af Den Franske Republik, er direkte og personligt ansvarlige over for deres klienter for det tab, der måtte følge af fejl, de begår i udøvelsen af deres virksomhed.

101 Det bemærkes videre, at Den Franske Republiks henvisning til visse EU-retsakter heller ikke ændrer denne konklusion. Hvad angår de i denne doms præmis 46 nævnte retsakter skal det præciseres, at det forhold, at lovgiver har valgt at udelukke notarvirksomhed fra anvendelsesområdet for en given retsakt, ikke indebærer, at denne virksomhed nødvendigvis er omfattet af undtagelsen i artikel 45, stk. 1, EF. Hvad navnlig angår direktiv 2005/36 fremgår det af ordlyden af 41. betragtning til dette direktiv, hvorefter det »ikke [berører] anvendelsen af […] artikel 45 [EF] i forbindelse med erhvervet som notar«, at EU-lovgiver netop ikke har taget stilling til anvendelse af artikel 45, stk. 1, EF på erhvervet som notar.

102 Den argumentation, der støttes på de forordninger, der er nævnt i denne doms præmis 47 og 48, kan heller ikke tages til følge. Hvad angår de forordninger, der er nævnt i denne doms præmis 47, vedrører de anerkendelse og fuldbyrdelse af bekræftede dokumenter, der er eksigible i en medlemsstat, og er følgelig uden betydning for

fortolkningen af artikel 45, stk. 1, EF. Det samme gælder for så vidt angår de EU-retsakter, der er nævnt i denne doms præmis 48, i det omfang de, således som Kommissionen med rette har gjort gældende, begrænser sig til at tillægge notarer og andre kompetente myndigheder, der udpeges af staten, opgaven med at bekræfte, at visse dokumenter og formaliteter er opfyldt inden flytning af hjemstedet og inden oprettelse og fusion af selskaber.

103 Hvad angår beslutning 1994 og beslutning 2006, der er nævnt i denne doms præmis 49, skal det bemærkes, at disse ikke har nogen som helst retsvirkninger, eftersom sådanne beslutninger, efter deres art, ikke er bindende retsakter. Det bemærkes videre, at selv om det heri anføres, at erhvervet som notar er omfattet af artikel 45 EF, udtrykker Parlamentet udtrykkeligt ønske om, i den første af disse beslutninger, at der træffes foranstaltninger for, at nationalitetsklausulen med henblik på adgang til erhvervet som notar ophæves, og dette synspunkt blev indirekte bekræftet i beslutning 2006.

104 Hvad angår Den Franske Republiks argument med hensyn til dommen i sagen Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española skal det præciseres, at den sag, der lå til grund for dommen, vedrørte fortolkningen af artikel 39, stk. 4, EF og ikke artikel 45, stk. 1, EF. Det fremgår desuden af den nævnte doms præmis 42, at Domstolen, da den fastslog, at de opgaver, der udføres af kaptajner og øverstestyrmænd på handelsskibe, udgjorde deltagelse i udøvelsen af offentlig myndighed, havde samtlige de opgaver, som udøves af disse personer, for øje. Domstolen tog således ikke kun stilling til den ene tildeling af notaropgaver til kaptajner og øverstestyrmænd på skibe, dvs. modtagelse, opbevaring og overgivelse af testamenter, isoleret fra deres øvrige beføjelser, såsom navnlig den beføjelse til at udøve tvang eller iværksætte straffeforanstaltninger, der er tillagt dem.

105 Hvad angår Unibank-dommen, som Den Franske Republik ligeledes har henvist til, skal det fastslås, at den sag, der lå til grund for den dom, ikke på nogen måde vedrørte fortolkningen af artikel 45, stk. 1, EF. Domstolen fastslog desuden i den nævnte doms præmis 15, at for at et dokument kan kvalificeres som et officielt bekræftet dokument som omhandlet i artikel 50 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), skal en offentlig myndighed eller et andet organ, der af den stat, hvor dokumentet er udstedt, er bemyndiget hertil, medvirke.

106 Under disse omstændigheder skal det konkluderes, at notarvirksomhed, således som den for nuværende er defineret i den franske retsorden, ikke indebærer udøvelse af offentlig myndighed som omhandlet i artikel 45, stk. 1, EF.

107 Det skal således fastslås, at nationalitetskravet i den franske lovgivning om adgang til erhvervet som notar udgør forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som er forbudt i medfør af artikel 43 EF.

108 Henset til ovenstående betragtninger, må der gives Kommissionen medhold i søgsmålet.

109 Det skal følgelig fastslås, at Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 43 EF, idet den opstiller et nationalitetskrav for adgang til erhvervet som notar.

## Sagens omkostninger

110 Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Den Franske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Den Franske Republik har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagens omkostninger.

111 Procesreglementets artikel 69, stk. 4, første afsnit, bestemmer, at medlemsstater, der er indtrådt i en sag, bærer deres egne omkostninger. Republikken Bulgarien, Den Tjekkiske Republik, Republikken Letland, Republikken Litauen, Republikken Ungarn, Rumænien, Den Slovakiske Republik og Det Forenede Kongerige bærer følgelig deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Store Afdeling):

**1) Den Franske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 43 EF, idet den opstiller et nationalitetskrav for adgang til erhvervet som notar.**

**2) Den Franske Republik betaler sagens omkostninger.**

**3) Republikken Bulgarien, Den Tjekkiske Republik, Republikken Letland, Republikken Litauen, Republikken Ungarn, Rumænien, Den Slovakiske Republik og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland bærer deres egne omkostninger.**

Underskrifter